

YMPÄRISTÖVALIOKUNNAN LAUSUNTO 1/2001 vp

Valtioneuvoston kirjelmä ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi ympäristöä koskevan tiedon julkisesta saatavuudesta (ympäristötiedon julkisuus)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunnan puhemies on 4 päivänä joulukuuta 2000 lähettänyt valtioneuvoston kirjelmän komission ehdotuksesta Euroopan unionin parlamentin ja neuvoston direktiiviksi ympäristöä koskevan tiedon julkisesta saatavuudesta (U 72/2000 vp) käsiteltäväksi suureen valiokuntaan ja samalla määrännyt, että ympäristövaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitussihteeri Mika Seppälä, ympäristöministeriö
- erityisasiantuntija Eija Siitari-Vanne, oikeusministeriö
- tietohallintopäällikkö Marke Kaukonen, Uudenmaan ympäristökeskus.

Lisäksi valiokunta on saanut Suomen Kuntaliiton kirjallisen lausunnon.

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Direktiiviehdotus

Euroopan yhteisöjen komissio antoi 29.6.2000 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi ympäristöä koskevan tiedon julkisesta saatavuudesta (KOM (2000) 402 lopullinen). Ehdotuksella korvattaisiin voimassa oleva ympäristöä koskevan tiedon saannin vapaudesta annettu neuvoston direktiivi 90/313/ETY.

Uuden direktiivin tavoitteena on

— korjata voimassa olevan direktiivin soveltamisessa havaitut puutteet,

— mahdollistaa Århusin yleissopimuksen ratifiointi jäsenvaltioita koskevan yhteisölain säädännön osalta ja

— mukauttaa voimassa oleva direktiivi tietotekniikan kehitykseen.

Ehdotus koskee yleistä ympäristötiedon julkisuutta kuten asiakirjajulkisuutta sekä aktiivista tiedottamista. Ehdotus sisältää säännökset määritelmistä, tietopyyntöön vastaamisesta, viranomaisen kieltäytymisperusteista tietopyyntöön, tietopyynnön maksullisuudesta, muutoksenhaun turvaamisesta sekä viranomaisten aktiivisesta tiedottamisesta.

Ehdotus on luonteeltaan minimidirektiivi.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto katsoo, että direktiiviehdotus on tarpeellinen ja Suomen kannalta hyväksyttävä. Eräiltä osin ehdotusta tulisi kuitenkin vielä selventää. Ensinnäkin direktiivissä tulisi määritellä, milloin asiakirjaa voidaan pitää valmiina. Myös viranomaisen käsite edellyttää selventä-

mistä. Direktiiviehdotuksen eräät muutkin kohdat (mm. kieltäytymisperusteet tietopyyntöön, ympäristötiedon käsite) poikkeavat Århusin yleissopimuksesta. Erojen merkitystä on tarpeen selventää jatkokäsittelyssä.

Valtioneuvosto pitää lisäksi tärkeänä, että yhteisön toimielimissä sovelletaan ympäristöä koskevan tiedon julkisuutta samassa laajuudessa kuin direktiiviehdotuksessa.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Ympäristövaliokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan, jonka mukaan voimassa olevan ympäristötiedon saatavuutta koskevan neuvoston direktiivin uudistaminen on tarpeen. Valiokunta totesi jo vuonna 1998 (YmVL 5/1998 vp), että Euroopan yhteisön tulee ratifioida YK:n Euroopan talouskomissiossa valmisteltu yleissopimus tiedonsaannista, kansalaisten osallistumisoikeudesta sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeudesta ympäristöasioissa (sitemmin Århusin yleissopimus). Samassa yhteydessä valiokunta lausui, että voimassa olevaa neuvoston direktiiviä tulee kehittää yleissopimuksen periaatteiden mukaisesti, sillä yleissopimus turvaa kansalaisille paremmat tiedonsaantimahdollisuudet. Valiokunta onkin varsin tyytyväinen, kun komissio on antanut ehdotuksen uudeksi direktiiviksi. Sen mukaan yhteisön tulee turvata ympäristötietojen julkisuus niin, että viranomaiset yhtäältä aktiivisesti tiedottavat asioista ja toisaalta turvaavat kansalaisten oikeuden tietojen saantiin.

Yleisarvionaan valtioneuvosto toteaa, että komission ehdotus uudeksi direktiiviksi on Suomen kannalta hyväksyttävä.

Ympäristövaliokunta yhtyy valtioneuvoston arvioon. Kysymyksessä on minimidirektiivi. Suomen äskettäin uudistettu julkisuuslainsäädäntö (Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta, 621/1999) menee osittain pidemmälle avoimuudessa kuin käsiteltävänä oleva komission ehdotus jäsenvaltioiden lainsäädännön perustaksi ympäristöasioissa.

Valtioneuvosto katsoo kuitenkin, että eräiltä kohdin komission ehdotusta on tarpeen selventää. Selventämistarpeet liittyvät ensisijaisesti

ehdotuksen ja Århusin yleissopimuksen eroavaisuuksiin.

Tältäkin osin ympäristövaliokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan. Asian jatkokäsittelyssä osa eroavaisuuksista on jo poistettu (mm. viranomaisen kieltäytymisperusteet tietopyyntöön, ympäristötiedon käsite), mikä merkitsee komission ehdotuksen muuttumista valtioneuvoston kannan suuntaan. Valiokunta panee tämän tyydytyksellä merkille. Asian jatkokäsittelyssä on tarpeen vielä selventää muitakin valtioneuvoston kannassa mainittuja kohtia, joista valiokunta painottaa erityisesti viranomaisen käsitettä ja ympäristötiedon julkiseksi tulon ajankohdan määrittämistä.

Valtioneuvoston kannanotossa katsotaan lisäksi, että Århusin yleissopimuksen ratifioimiseksi on tärkeää, jotta yhteisön omissa toimielimissä sovelletaan ympäristöä koskevan tiedon julkisuutta samassa laajuudessa kuin direktiiviehdotuksen mukaan jäsenvaltioissa on tehtävä.

Ympäristövaliokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan ja korostaa EU-toimielinten avoimuuden ja julkisuuden kehittämistä.

Lopuksi valiokunta kiinnittää valtioneuvoston huomiota sekä käsiteltävänä olevan direktiivin että Suomen julkisuuslainsäädännön osalta sähköpostin käyttöön pyydetäessä tietoja viranomaisilta. Tällöin on jossain määrin tulkinnanvaraista, mistä hetkestä tietopyyntöön vastaamisen määräaika lasketaan. Lasketaanko aika siitä, kun pyyntö on tullut virkamiehen sähköpostiin vai siitä, kun virkamies lukee sähköpostin esimerkiksi kesäloman jälkeen. Asiaa on syytä selkiyttää.

Lausunto

Lausuntonaan ympäristövaliokunta kunnioittavasti ilmoittaa,

että valiokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan ja

että valiokunta korostaa myös EU:n omien toimielinten avoimuuden ja julkisuuden lisäämistä.

Helsingissä 13 päivänä helmikuuta 2001

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Pentti Tiusanen /vas	Jari Leppä /kesk
vpj.	Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk	Rauha-Maria Mertjärvi /vihr
jäs.	Christina Gestrin /r	Säde Tahvanainen /sd
	Rakel Hiltunen /sd	Hannu Takkula /kesk
	Susanna Huovinen /sd	Pia Viitanen /sd
	Tarja Kautto /sd	Pekka Vilkuna /kesk.
	Esko Kurvinen /kok	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Salme Kandolin.